

טור מדד יולי 2017

פרופ' אפרים יער ופרופ' תמר הרמן

על רקע החקירות של מקורבי ראש הממשלה לגבי פרשת הצוללות וכן על רקע האירועים הביטחוניים והפוליטיים סביב הר-הבית, התמקדנו הפעם בשני נושאים אלה באופן ספציפי, כמו גם במספר שאלות הנוגעות לסכסוך הישראלי-פלסטיני באופן כללי יותר.

ניהול משבר הר הבית על ידי ראש-הממשלה: ממצאי הסקר מלמדים שרוב הציבור היהודי (64%) אינו סומך על ראש הממשלה שהוא מפעיל את שיקול הדעת הראוי הטיפול שלו במשבר הנוכחי בהר הבית. פילוח של תשובות המרואיינים היהודים לפי מחנה פוליטי העלה כי אפילו בקרב מי שהגדירו עצמם ימין אין רוב למעריכים כי ראש הממשלה מנהל את המשבר בשיקול הדעת הראוי, לא כל שכן במרכז ובשמאל, אם כי מן הסתם מטעמים שונים מאשר בימין. בציבור הערבי שיעור מי שאינם סומכים על נתניהו בעניין זה מגיע לכשלושה רבעים (74%).

הצבת גלאי המתכות בכניסות למסגד אל אקצא: עם זאת, ביחס לשאלה האם ראש הממשלה פעל כראוי כאשר החליט על הצבתם של גלאי מתכות בכניסות למסגד אל אקצא, למרות שלפי הנאמר בתקשורת צה"ל והשב"כ התנגדו לצעד זה, הציבור היהודי חלוק בדעותיו כמעט שווה בשווה בין מי שחושבים כי פעל כראוי (45%) ובין הגורסים ההיפך מכך (47%). בציבור הערבי יש רוב חד-משמעי (82%) הסבורים כי נתניהו לא פעל כראוי כשהחליט להציב שם את גלאי המתכות.

ראש הממשלה משתמש במשבר הר הבית כדי להסיח את הדעת מהחקירות? בציבור היהודי הרוב (57%) מתנגדים לטענה כי ראש הממשלה אינו מנסה להרגיע את הרוחות סביב אירועי הר הבית כדי להסיח את דעת הקהל מהחקירות של מקורביו בפרשות השחיתות השונות. בציבור הערבי רוב לא גדול (54%) סבורים כי נתניהו אכן עושה שימוש במשבר הר הבית כדי להסיח את דעת הציבור מן החקירות של מקורביו.

פרשת הצוללות: העמדה השכיחה במדגם היהודי (44%) היא נגד הטענה כי "החלטת ראש הממשלה בנושא רכישת הצוללות הושפעה משיקולים אישיים לא פחות ואולי אף יותר משיקולי ביטחון טהורים" (39% סבורים ההיפך, כלומר הם חושבים כי ההחלטה כן הושפעה משיקולים אישיים). במדגם הערבי שיעור הלא יודעים (45.5%) היה גבוה מכדי לתת תוקף להתפלגות תשובות לשאלה זו אצל מי שכן ידעו. לעומת זאת, כאשר מדובר בשאלה האם ראש הממשלה ידע או לא ידע על המעורבות של מקורביו בפרשת הצוללות, רוב ניכר בציבור היהודי (56%) חושבים או בטוחים שידע. פילוח לפי מחנות פוליטיים העלה כי יש רוב בשמאל ובמרכז החושבים או בטוחים שראש הממשלה ידע, ובימין זו העמדה השכיחה ביותר, אם כי אין מדובר ברוב. גם כאן שיעור הלא יודעים במדגם הערבי היה גבוה (44%) מכדי להסיק מסקנות כלשהן מהתפלגות התשובות לשאלה.

האם הרשויות הדתיות המוסלמיות ידעו מראש על הפיגוע המתכונן בהר הבית? הציבור היהודי חלוק ביחס לשאלה האם הרשויות הדתיות המוסלמיות (הווקף) ידעו או לא ידעו מראש על הכוונה לבצע פיגוע נגד כוחות

צה"ל ומשטרת ישראל ליד מסגד אל אקצא: השיעור הגבוה יותר (48%) חושבים או בטוחים שהרשויות ידעו, שעה ש- 39% גורסים שהיפך מכך. פילוח למחנות פוליטיים מראה כי בעוד שיש רוב מוצק בשמאל החושבים או בטוחים שהרשויות המוסלמיות לא ידעו, הרי שבמרכז ובימין רק מיעוט סבורים כך. בציבור הערבי רוב גדול (83%) בטוחים או חושבים שלווקף לא היה מידע מוקדם על הפיגוע המתוכנן.

הערכת התמיכה בפיגוע בהר הבית בציבור הערבי בישראל: כיוון שהפיגוע בהר הבית בוצע על-ידי שלושה צעירים ערבים אזרחי ישראל, ביקשנו לברר מהי לדעת הציבור היהודי מידת התמיכה במעשה זה בציבור הערבי-ישראלי בכללותו. הדעות בעניין זה אינן אחידות: התשובה השכיחה (38%) היא אמנם שכמעט אף אחד או רק מיעוט תומך בפיגוע, אך במקביל, 26% חושבים שכמחצית מהערבים הישראלים תומכים בפיגוע ו- 31% בדעה שרובם או כמעט כולם תומכים בו. כלומר, רוב הציבור היהודי (כ-57%) סבור שכמחצית ומעלה מהציבור הערבי בישראל מזדהים עם הפיגוע בהר הבית.

הפיגוע בחלמיש: בכיוון דומה, אך באופן נחרץ יותר, 47% מהציבור היהודי מעריכים שרוב או כמעט כל הציבור הפלסטיני תומכים בפיגוע הדקירה בחלמיש, 24.5% מחזיקים בדעה ששיעור התומכים בפיגוע הוא כמחצית, שעה ש-23% בלבד סבורים שרק מיעוט או כמעט אף אחד מבין הפלסטינים תומך בפיגוע.

פיגועים כתוצאה של הייאוש של הפלסטינים מהמצב: בהקשר הרחב יותר של הסכסוך בין שני הלאומים, בציבור היהודי קיימת התנגדות רחבה (77%) לטענה כי גל הפיגועים הנוכחי הוא תוצאה של הייאוש של הפלסטינים מחוסר התקדמות בשיחות לקראת הסכם שלום בין הרשות הפלסטינית לבין ישראל. במילים אחרות, מנקודת הראות של הציבור היהודי, הטרור הפלסטיני בעת האחרונה אינו תוצאה של הדרך ללא מוצא אליה נקלעו שיחות השלום. נתונים אלה כמעט זהים לפעם הקודמת כאשר הצגנו שאלה זו באוקטובר 2015. פילוח לפי מחנות פוליטיים העלה רוב בקרב מי שמיקמו עצמם בשמאל הסבורים כי הייאוש דוחף את הפלסטינים להשתמש בנשק הפיגועים (כ- 54%) לעומת מיעוט בלבד במרכז ובימין (בהתאמה 28% ו-8%). ממצא מעניין הוא כי גם בציבור הערבי אין רוב הסבורים כי הייאוש דוחף את הפלסטינים להשתמש בנשק הפיגועים. למעשה שיעור גבוה יותר (49%) אינם מסכימים כי גל הפיגועים הוא תוצאה של ייאוש לעומת 46% הסבורים שהיפך. כאן יש קצת שינוי בהשוואה ל-2015, אז כמחצית בציבור הערבי סברו שהפיגועים הם תוצאה של ייאוש ומעט למטה מזה לא הסכימו (50% לעומת 44%).

גזר דין מוות למפגעים? הן שר הביטחון, הן ראש הממשלה ובעלי תפקידים אחרים בהנהגת המדינה חזרו לאחרונה ודיברו בזכות ביצוע גזר דין מוות למפגע שנתפס חי לאחר הפיגוע בחלמיש ולמפגעים בכלל. ביקשנו לדעת מה עמדת הציבור בעניין זה. שאלנו: "בעקבות הפיגוע האחרון בחלמיש נשמעות קריאות להטלה ולביצוע של גזר דין מוות על מחבלים. האם אתה תומך או מתנגד להוצאה להורג לאחר משפט של פלסטינים שרצחו על רקע לאומני אזרחים ישראלים?"¹ התפלגות התשובות מעידה כי רובו המכריע של הציבור היהודי

¹יש לציין כי לא בדקנו האם הציבור עושה הבחנה בין אזרחים יהודים מתנחלים לבין אזרחים יהודים חיים בישראל.

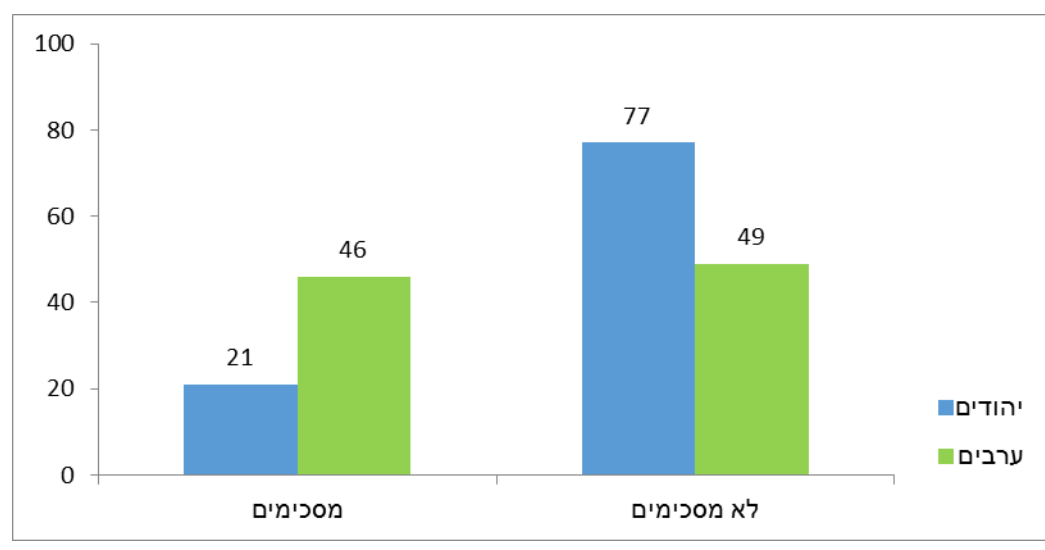
(70%) תומך בהוצאה להורג בנסיבות כאלה. פילוח לפי מחנות פוליטיים הראה כי בימין והמרכז יש רוב מוצק לתומכים בענישה כזו, בשמאל מדובר במיעוט, אם כי לא מבוטל - כשליש המחזיקים בדעה זו. התפלגות דעות דומה התקבלה כאשר השאלה התייחסה לרצח של חיילים ישראלים על רקע לאומני: שיעור התומכים בהוצאה להורג במקרים כאלה עומד על 66%. כלומר, לתפיסתו של רוב הציבור היהודי, אין הבדל אם קרבתו הפיגועים הם אזרחים או חיילים – בשני המקרים יש רוב למצדדים בגזר דין מוות למחבלים.

העונשים שמטיל בית המשפט על מפגעים: עמדות נחרצות אף יותר מתגלות כאשר מדובר בעונשים שביית המשפט הישראלי מטיל בדרך כלל על פלסטינים שביצעו פיגועים. 79% בציבור היהודי סבורים שהעונשים יותר מדי קלים. ב-2015 במענה לשאלה זהה ענו 70% כי העונשים שמטיל בית המשפט קלים מדי. פילוח לפי מחנות פוליטיים העלה רוב בשמאל הסבור כי העונשים שמטיל בית המשפט הם מתאימים ורוב גדול הרבה יותר במרכז ובימין הסבורים כי העונשים המוטלים על המפגעים קלים מדי. גם בציבור הערבי ניכרת יציבות במענה לשאלה זו: הפעם ענו 63% כי העונשים שמטיל בית המשפט הם כבדים מדי ואילו ב 2015 השיבו כך 60%.

אופי הסכסוך הישראלי-פלסטיני: הצגנו בפני המרואיינים שלוש הגדרות לסכסוך בין ישראל לפלסטינים וביקשנו מהם לאפיין אותו. האם מדובר בסכסוך יותר דתי, יותר לאומי, או דתי ולאומי באותה מידה. נראה שיש הסכמה רחבה למדי בציבור היהודי שמדובר בסכסוך מעורב דתי ולאומי ומכאן ככל הנראה מסובך יותר לפתרון, ולראייה 55.5% בחרו בהגדרה זו כמתאימה ביותר. 25% סבורים שמדובר בסכסוך שהוא יותר לאומי ו-17% שזהו סכסוך יותר דתי. פילוח לפי מחנות פוליטיים מראה דפוס דומה בכל השלושה אבל בימין יש נטייה חזקה מעט יותר מאשר במרכז ובשמאל להגדיר את הסכסוך בעיקר דתי, מה שמוכן נוכח העובדה שחלק יותר גדול ממי שמזהים עצמם ימין הם דתיים ומשום כך הנושא הוא בעל משמעות מהותית יותר עבורם. התפלגות דומה קיימת בציבור הערבי: 50% סבורים שמדובר בסכסוך שהוא גם דתי וגם לאומי, 36% שזהו סכסוך יותר לאומי ו 11% שהסכסוך יותר דתי.

מדד המשא ומתן: 44.3 (מדגם יהודים: 45.2)

תרשים החודש: באיזו מידה אתה מסכים או לא מסכים עם הטענה כי גל הפיגועים הנוכחי הוא תוצאה של הייאוש של הפלסטינים מחוסר התקדמות בשיחות לקראת הסכם שלום בין הרשות לבין ישראל?

מדד השלום נערך בחסות תכנית אוונס לגישור ופתרון סכסוכים (אוניברסיטת תל אביב) ומרכז גוטמן לחקר דעת קהל ומדיניות של המכון הישראלי לדמוקרטיה. הסקר נערך בטלפון ובאינטרנט בשפות עברית, ערבית ורוסית, על ידי מכון המחקר "מדגם" בתאריכים 25-27 ביולי 2017, בקרב 600 מרואיינים (500 יהודים ו-100 ערבים), המהווים מדגם ארצי מייצג של כלל האוכלוסייה הבוגרת בישראל בגילאי 18 ומעלה. טעות הדגימה המרבית לכלל המדגם - ±4.1%